

Curriculum ontwikkeling in beweging

Een digitale ontwerptool voor
programmatisch toetsen

Congres Programmatisch toetsen: Van foto naar
film

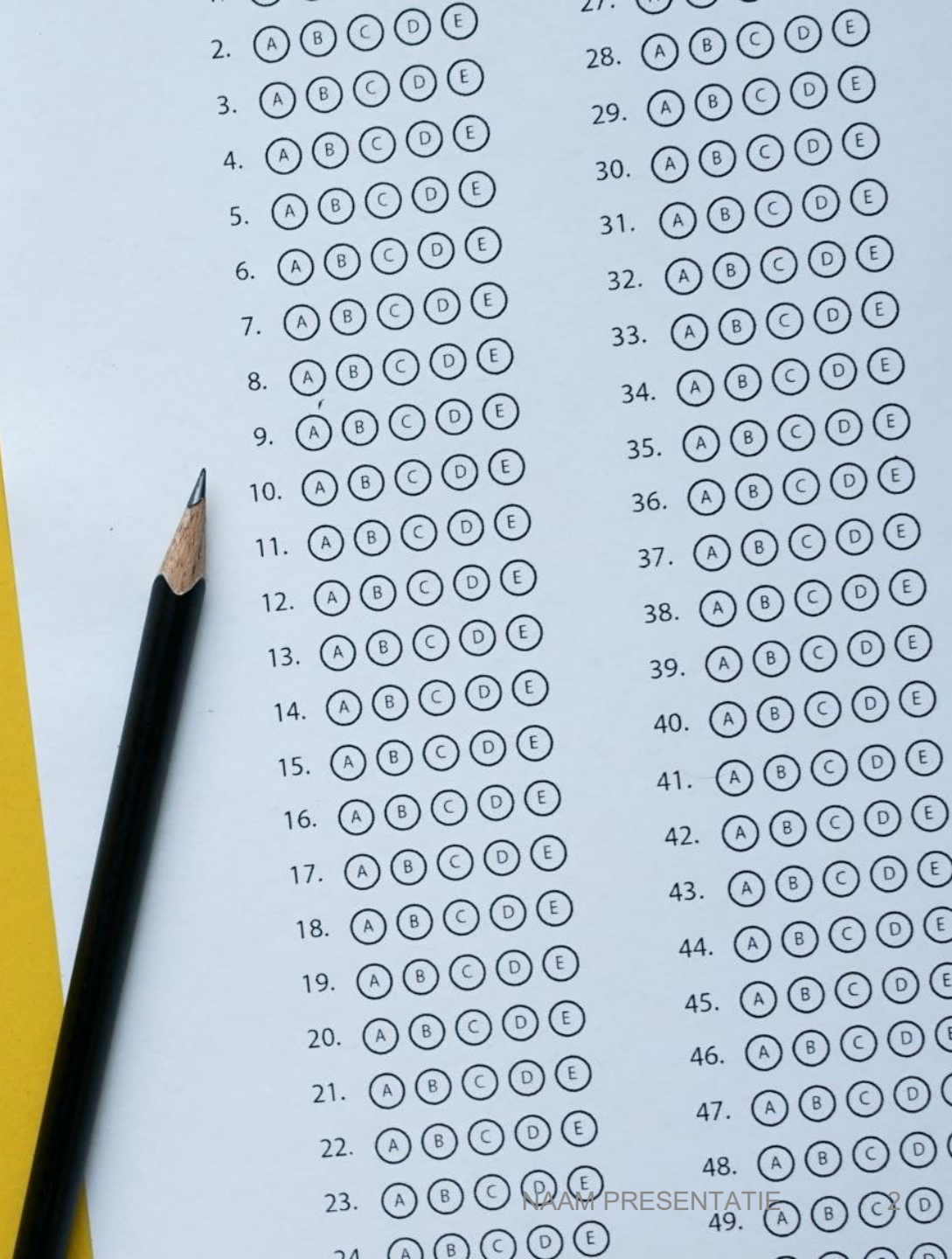
24 september 2025

Bas Agricola & Wessel Peeters

Programma

- Introductie (5 min)
- Ontwerpkeuzes programmatisch toetsen (10min)
- Digitale ontwerptool en demonstratie (10 min)
- In gesprek (10 min)
- Feedback op tool (5 min)
- Pleinair afsluiten (5 min)

Introductie

- Bas Agricola
 - Senior onderzoeker
 - HU Lectoraat Beroepsonderwijs
-
- Wessel Peeters
 - Onderwijskundig adviseur
 - Vernieuwonderwijs

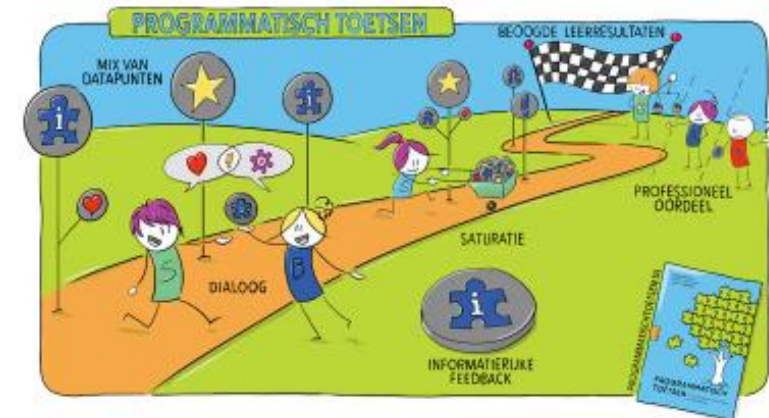

Naar een nieuwe balans

- NRO Overzichtsstudies project
- 2022-2023
- Bas Agricola, Marlies de Vos, Liesbeth Baartman & Tamara van Schilt-Mol
- <https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/naar-een-nieuwe-balans-in-toetsfuncties>

PROJECT

NAAR EEN NIEUWE BALANS IN TOETSFUNCTIES: VAN FORMATIEF EN SUMMATIEF NAAR EEN CONTINUÛM VAN BESLISSINGEN

Een groeiend aantal opleidingen in het hoger onderwijs heeft programmatisch toetsen geïmplementeerd. Programmatisch toetsen is een toetsconcept waarin de formatieve en summatieve functie van toetsen wordt verweven. Hoewel er consensus is over de theoretische principes van programmatisch toetsen, maken opleidingen verschillende concrete ontwerpkeuzes, passend bij hun eigen context.

Functies van toetsen: formatief en summatief

Beslisfunctie

Toetsen helpt jou als docent om zorgvuldig te beslissen wat de volgende stap in het leerproces is. Dit kan ook een beoordeling zijn.

Leerfunctie

Toetsen helpen leerlingen en studenten om actief te herhalen en bieden hen inzicht in waar zij staan ten opzichte van het doel.

Evaluatiefunctie

Toetsen helpen te evalueren in hoeverre het curriculum en de didactiek goed zijn vormgegeven en het op basis daarvan te verbeteren.

Bron: <https://vernieuwenderwijs.b-cdn.net/wp-content/uploads/Drie-functies-van-toetsing-1536x558.png>

Low stakes

1 data point

Focus on feedback

Medium stakes

Multiple data points

Focus on diagnosis, new
learning goals

High stakes

Many data points

Focus on decisions

Principes van programmatisch toetsen (Baartman et al., 2020)

- Alle toetsvormen zijn slechts datapunten
- Elk data-punt richt zich op het optimaliseren van feedback
- Er is een mix aan verschillende datapunten
- Datapunten worden geaggregeerd naar leeropbrengsten
- High stake beslissingen zijn holistisch van aard

Bron:

- Baartman et al. (2022). Programmatic assessment design choices in nine programs in higher education. In *Frontiers in Education* (p. 738). Frontiers
- Heeneman et al. (2021). Ottawa 2020 consensus statement for programmatic assessment–1. Agreement on the principles. *Medical Teacher*, 43(10), 1139-1148.

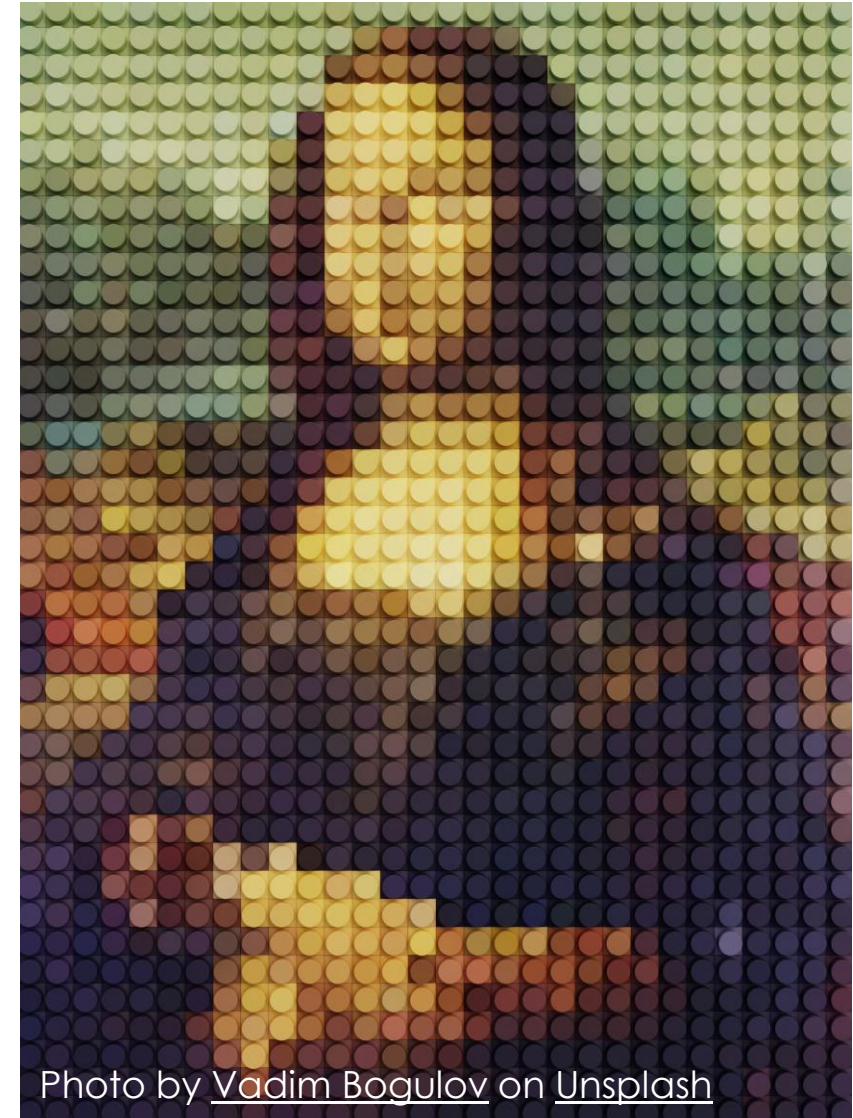

Photo by [Vadim Bogulov](#) on [Unsplash](#)

Principes van programmatisch toetsen (Heeneman et al., 2021)

Table 2. Final Ottawa 2020 consensus principles of programmatic assessment after input of the expert group and Ottawa attendees, changes as compared to Table 1 are indicated in bold.

1	Every (part of an) assessment is but a data-point
2	Every data-point is optimised for learning by giving meaningful feedback to the learner
3	Pass/fail decisions are not given on a single data-point
4	There is a mix of methods of assessment
5	The method chosen should depend on the educational justification for using that method
6	The distinction between summative and formative is replaced by a continuum of stakes
7	Decision-making on learner progress is proportionally related to the stake
8	Assessment information is triangulated across data-points towards an appropriate framework
9	High-stakes decisions (promotion, graduation) are made by in a credible and transparent manner, using a holistic approach
10	Intermediate review is made to discuss and decide with the learner on their progression
11	Learners have recurrent learning meetings with (faculty) mentors/ coaches using a self-analysis of all assessment data
12	Programmatic assessment seeks to gradually increase the learner's agency and accountability for their own learning through the learning being tailored to support individual learning priorities

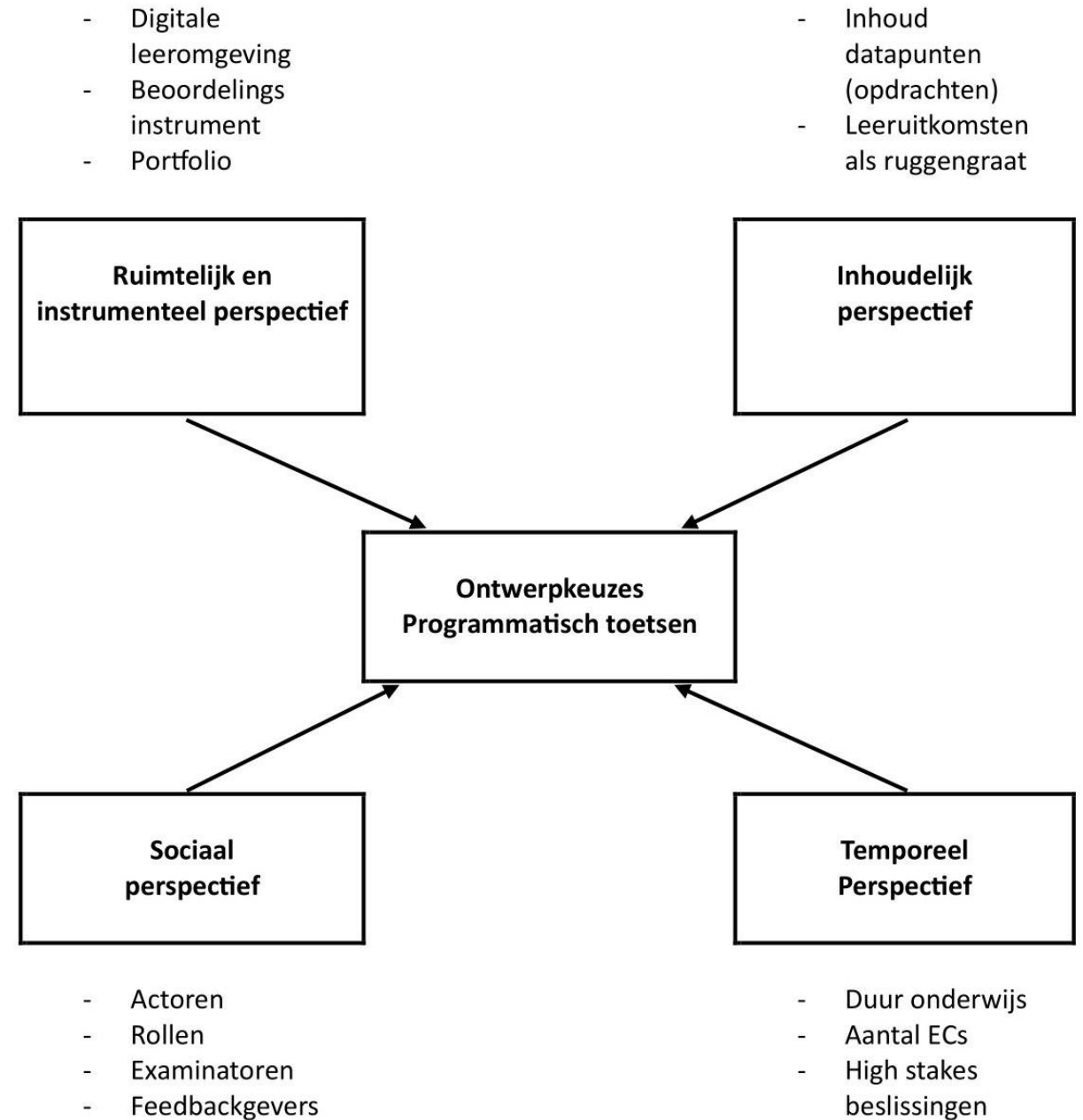
Source: Heeneman et al. (2021) Ottawa 2020 consensus statement for programmatic assessment – 1. Agreement on the principles, Medical Teacher, 43:10, 1139-1148, DOI: 10.1080/0142159X.2021.1957088

Principes van programmatisch toetsen (Baartman, Van Schilt-Mol, e.a., 2025)

1. De beoogde leerresultaten zijn de basis voor het verzamelen en aggregeren van informatie uit d
2. Informatie wordt verzameld door middel van een bewust gekozen en beargumenteerde mix van datapunten en omvat feedback die daarop wordt gegeven vanuit verschillende perspectieven.
3. Informatie staat ten dienste van (het sturen van) de ontwikkeling van de student op deze leerr het nemen van een onderbouwde beslissingen over de beheersing van de beoogde leerresult en beslisfunctie van toetsing zijn met elkaar verweven.
4. De student interpreteert en gebruikt, in georganiseerde dialoog, informatie uit datapunt(en) daarmee richting aan de verdere ontwikkeling van de beoogde leerresultaten.
5. De student en de opleiding monitoren doorlopend de beheersing van de beoogde leerresult hand van geaggregeerde informatie uit datapunten.
6. Beslissingen worden niet genomen op basis van informatie afkomstig van één datapunt. S informatie is voorwaardelijk voor het nemen van een onderbouwde beslissing.
7. Een commissie van examinatoren interpreteert de geaggregeerde informatie uit datapu basis daarvan gez op een transparante en navolgbare wijze een onderbouwde niveau van) de be van de beoogde leerresultaten.

PT als Ontwerpvraagstuk

- Ontwerp van leeromgevingen (e.g. Bouw et al., 2021)
- Van leren naar leeractiviteit
- Vier ontwerp perspectieven

Bron:

- Bouw et al. (2021). Designable elements of integrative learning environments at the boundary of school and work: a multiple case study. Learning Environments Research, 24(3), 487-517.

Bronnen

Programmatisch toetsen - leernetwerk
703 followers
[View full page](#)

Programmatisch toetsen - leernetwerk
703 followers
4h •

Het leernetwerk Programmatisch Toetsen zal ook in 2023-2024 starten! Het leernetwerk programmatisch toetsen richt zich op opleidingen die bezig zijn met het ontwerp en/of de implementatie van programmatisch toetsen en op opleidingen die programmatisch toetsen al hebben geïmplementeerd. Er is in totaal ruimte voor 40 opleidingen.

Komend studiejaar starten we met twee groepen: in de eerste groep staat uitwisselen en delen van kennis centraal, de tweede groep zal zich - door het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek - richten op op kennisontwikkeling.

Wil je meer weten? Of wil je je meteen aanmelden? Ga in beide gevallen naar het Forms-formulier: <https://lnkd.in/ejSRESJT>.

implementeren van programmatisch toetsen in studiejaar 2022-2023, waarbij programmatisch toetsen in de gehele opleiding wordt ingezet. De ervaringen met de pilot en de implementatie van programmatisch toetsen in het gehele programma worden gedeeld in dit portret.

Hogeschool Windesheim: Opleiding Oefentherapie – programmatisch toetsen ontwerpen voor een nieuwe opleiding (2022)

Oefentherapie is een nieuwe bacheloropleiding aan Hogeschool Windesheim die in september 2022 van start is gegaan met 62 studenten. Oefentherapie is een vak dat op holistische wijze naar de mens kijkt en zo wil de opleiding ook naar studenten kijken. Hierbij past de keuze voor programmatisch toetsen. In dit portret lees je meer over de ontwerpkeuzes die zijn gemaakt bij het opzetten van de nieuwe opleiding.

Hogeschool Utrecht: Opleiding Communicatie – als opleiding ingroeien in programmatisch toetsen (2022)

De bacheloropleiding Communicatie aan de Hogeschool Utrecht heeft al de nodige ervaring met programmatisch toetsen: in 2017 zijn ze gestart met het implementeren van programmatisch toetsen in het tweede leerjaar en ondertussen wordt in de gehele opleiding programmatisch getoetst. Elk jaar beginnen tussen de 150 en 200 nieuwe studenten aan de opleiding met in totaal ongeveer 600 a 700 studenten.

HAS Toegepaste Biologie: ambitieuze plannen voor programmatisch toetsen (2021)

Specifieke ontwerpkeuzes in Programmatisch Toetsen

1. Er zijn alleen vaste datapunten of er is ook gelegenheid voor vrije datapunten.
2. Alle feedbackperspectieven zijn vastgelegd of studenten kiezen zelf de feedbackperspectieven.
3. De inlevermomenten voor feedback liggen vast of zijn vrij gelaten.
4. Er zijn wel of geen self assessments als datapunt geprogrammeerd.
5. Kennis wordt wel of niet in datapunten geprogrammeerd.
6. Er is een feedback formulier dat verschilt per datapunt of het feedback formulier is hetzelfde voor alle datapunten.
7. Er is een medium stakes beslissing om alleen de ontwikkeling van de student in kaart te brengen of om een beslissing te nemen (bijv. over remediëring of go/no-go beslissing).
8. Tijdens de high stakes beslissing wordt elke leeruitkomst separaat beoordeeld of worden de leeruitkomsten als geheel holistisch beoordeeld.
9. Tijdens de high stakes beslissing wordt naast het portfolio wel of niet een prestatie van de student (cgi en/of presentatie) meegewogen.
10. De docent die het leerproces begeleidt (bijv. mentor, coach, slb'er) heeft wel of geen rol tijdens de high stakes beslissing.
11. De high stakes beslissingen vinden elke onderwijsperiode plaats (kwartaal) of elk semester of elk jaar.

Overweging voor Ontwerpkeuze 1 om een Mix aan Vaste en Vrije Datapunten te Gebruiken

“We hebben vaste datapunten omdat er minimale eisen zijn waaraan de professional moet voldoen. Die eisen worden bepaald door de beroepspraktijk. Maar we hebben ook vrije datapunten, vooral omdat we relatief veel groepswork hebben. Die vrije datapunten zijn dan uitermate geschikt om studenten individueel te laten excelleren.”

Ontwerptool

- NRO project Kennisbenutting plus
- Ontwerpen van programmatisch toetsen vergemakkelijken
- Digitaliseren ontwerpkeuzes
- Principes
- Overwegingen en ervaringen

Demonstratie

Dialogo

- Vorm tweetallen of drietallen.
- Bespreek kort samen:
 - Waar zou deze tool in jouw opleiding of team van pas kunnen komen?
 - Welke kansen en uitdagingen zie je bij het gebruik?
- Maak korte aantekeningen voor jezelf.

Feedback

Feedbackformulier – Ontwerptool Programmatisch Toetsen

(anoniem in te vullen)

Met dit formulier verzamelen we jouw feedback op het eerste concept van de digitale ontwerptool. Jouw opmerkingen helpen ons de tool verder te verbeteren.

Eerste indruk

Wat valt je het meest op aan de tool?

Pluspunten

Wat spreekt je het meest aan?

Verbeterpunten

Wat kan volgens jou beter of duidelijker?

Gebruik en inhoud

Wat vind je van het werken met de sliders en de overwegingen die verschijnen?

Toepassing

Hoe zou jij of je team deze tool kunnen gebruiken in de praktijk?

Overige ideeën of tips

--

Plenair

Totaalscore en Conclusie

Totaalscore: 4 van de 6 punten

Conclusie:

Jullie maken op dit moment ontwerpkeuzes waarbij de opleiding voor een deel bepaalt wat mogelijk is, maar waarbij ook studenten keuzevrijheid krijgen

Ontwerpkeuze 1: Datapunten

Bij het ontwerpen van programmatisch toetsen draait het om het verzamelen van datapunten die inzicht geven in de ontwikkeling van de student. Opleidingen kunnen kiezen voor vaste datapunten (bijvoorbeeld bewijsstukken die alle studenten moeten aanleveren), vrije datapunten (door studenten zelf gekozen bewijsstukken), of een mix van beide. De keuze beïnvloedt de balans tussen structuur, autonomie en de mogelijkheid om rijke informatie te verzamelen voor beslissingen en feedback.

Deze ontwerpkeuze past bij de volgende theoretische principes van programmatisch toetsen (Heeneman et al., 2021):

- Alle toetsvormen zijn slechts datapunten
- Optimalisatie voor leren door betekenisvolle feedback
- Geen enkele beslissing op basis van één datapunt
- Mix van verschillende soorten datapunten

Vaste datapunten

Mix van vaste en vrije

Vrije datapunten

1 punt

2 punten

3 punten

Overweging:

Past bij afstudeerfasen waarin studenten zelfstandig en onderbouwd eigen keuzes moeten kunnen maken.

Score: 3 punten

Ervaring:

In het tweede jaar hebben studenten helemaal door hoe het werkt met vrije datapunten en gaan ze los met feedback vragen aan de praktijk.

Afsluiting

Vragen?
bas.agricola@hu.nl

<https://www.hu.nl/onderzoek/projecten/curriculumontwikkeling-in-beweging>

HOOGESCHOOL
UTRECHT

Opleidingen Studiekeuze Onderzoek Samenwerken Over de HU

Home > Onderzoek > Projecten

PROJECT
**CURRICULUMONTWIKKELING IN BEWEGING:
EEN DIGITALE ONTWERPTOOL VOOR
PROGRAMMATISCH TOETSEN**

Steeds meer opleidingen in het hoger onderwijs kiezen voor programmatisch toetsen. Daarbij komt een veelheid aan ontwerpkeuzes kijken: Welke datapunten verzamel je? En hoe organiseer je feedback? Eerder onderzoek toonde dat opleidingen deze ontwerpkeuzes heel verschillend invullen, afhankelijk van hun eigen context en visie.

Doel

Met de nieuwe tool willen we opleidingen helpen om die ontwerpkeuzes visueel, interactief en onderbouwd te maken. Om opleidingen te ondersteunen bij het expliciteren, analyseren en onderbouwen van hun ontwerpkeuzes, ontwikkelt dit project een digitale ontwerptool voor programmatisch toetsen. De tool bestaat uit een interactieve interface waarin gebruikers met sliders hun positie op verschillende ontwerpdimensies kunnen bepalen, variërend van vastgelegde tot vrije datapunten, van feedbackperspectieven tot beslismomenten.

IMPACT YOUR FUTURE